

A FALU PÁSZTORA

Kevés beszédű ember volt. A legelőn egész nap csak kutyáival, a madarakkal és a marhákkal beszélhetett. Szent György napjától Szent Mihály napjáig őrizte Kakpuszta két legelőjén a teheneket. Minden évben kialkudta a falu elöljáróival a járandóságát, mint egy komenciós cseléd. Tehenenként hány kiló búza, hány liter bor. A békességet megtalálta hozzá a legelőn.

Négy gyereke volt. Már tizennyolc éves korában elvette takaros feleségét, aki negyven éven át hordta utána a legelőre a fejére illesztett kosárban a meleg ebédet. Volt saját kolompja és két kutyája. Ezek voltak pásztorságának munkaeszközei. A kutyák értették a szavát. Csak intett somfa botjával és tudták a dolgukat. Fekete, bogárszemű pumi keverékek voltak.

A bőrök cserzésének mestere volt. Nagy titokként őrizte ezt a tudományt. Apjától, öregapjától tanulta. A legszebb kostök zacskókat ő tudta készíteni szerte a vidéken. Ebben hordta dohányát. A zacskó pereme szépen ki volt cifrázva, és a pipázáshoz szükséges eszközök fityegtek a sallangokon. A tömködő, a szurkáló és a piszkáló. Mindháromnak fontos szerepe volt a pipázás szertartásában. A tömködővel tömörítették a dohányt, hogy jobban égjén. A szurkáló egy hosszabb vörösréz drót volt, amellyel

a pipa szarát, nyakát tisztították, ha eldugult, és nem jól szelelt. A piszkáló a pipa belsejének megtisztítását, a pipa falára lerakódott kosz eltávolítását szolgálta.

A dohányzacskó készítéséhez már a kos megnyúzásakor nagy szakértelem kellett. A töke körüli jó arasznyi hasbőrt ugyanis egy darabban kellett kivágni és lenyúzni a zacskóval. Ebből kerültek ki a sallangok. A nyúzott nyers bőrt hosszú, precíz eljárással cserezték, majd kézzel nyújtották, gyúrták, formálták, hogy puha és rugalmas legyen. A legelőn, a marhák mellett volt rá ideje.

Macskából is tudott dohányzacskót készíteni. Ez még finomabb, még mivesebb volt. Gyerekkoromban sokszor figyeltem, hogyan csinálja. Először a macskát tömlőre megnyúzta, és az egész bőrt egyben kicserezte. Majd a nyakából, fejéből, első lábaiból szíjcsíkokat vágott. Ezeket a szíjakat díszes rózsává fonta, lezárva a bőr nyak felőli nyitott végét. Így kialakult a zacskó. A bőr farok felőli részéből vágta ki a sallangokat, majd pitykézte, csipkézte, díszítette. Igazi mesterművek voltak.

Egyetemistaként az állattani tanszék laborjában én is megtanultam a bőrkikészítés, cserzés, preparálás hivatalos mesterségét. Érdekelt a dolog, mert már gyerekkoromban vadász akartam lenni, és abban ringattam magam, hogy az általam elejtett vadbőröket saját magam preparálom, mint Kittenberger Kálmán Afrikában. Meséltem professzoromnak, későbbi mentoromnak pásztorunk nagy bőrcserzési művészetéről. Mint később kiderült, néprajzi gyűjtő volt, ő is hortobágyi parasztyerek, így nagyon érdekelte a kakpusztai kostökcacskógyártás tudománya.

Dagadt a keblem, hogy lám-lám én is tudok valami újat mutatni professzoromnak szeretett Kakpusztámról. Rövidesen

megszerveztem a nagy találkozózt, a kiművelt tudós professzor és az írástudatlan falusi pásztor tudományos eszmecserejét. Délután megérkeztünk professzorommal a szülői házba. Már alig várta, hogy találkozzon a híres pásztorral, aki a teheneket napnyugta előtt hajtotta haza a legelőről. Már jó időben elébe mentünk az erdei úton, hogy legyen bőven időnk a csordát kísérve megbeszélni a dolgokat. Nemsokára találkoztunk vele, ahogy hazafelé hajtott.

Megszólítom: Józsi bácsi! Itt van a keszthelyi egyetem híres professzora, aki szeretné megtanulni a kostökczacskó-készítés mesteriségét. *„Jóvan, fiam, csak előbb hadd terelöm a marhákat. Gyűjjön ide az a professzor mellém, aszt mönet közben emondom neki.”*

Mindjárt bele is kezdett. *„A nyúzott bőrt három nap, három éjjel hamus vízbe köll tönni. Akkor kigyün a szöre. Azután három nap, három éjjel timsós vízbe köll ásztatni. Amikor a timsós vízbül kivöszöm, félig möghagyom száranni. Asztán betöszöm a zsebömbe, és a legellön múrzsúgatom a kezeimmel, puhétom a bőrt, amég nem lösz jó. Majd mögliggatom a szélét, aszt kész a zacskó.”*

Hiába kérdezett a professzorom további fontos részleteket, egy kukkal sem árult el többet az igazi titkokból. Amit elmondott, azt szinte minden cserző tudta. Már majdnem hazaértünk, amikor huncutul megszólalt: *„Hát asztán csak késérletözzön a professzorod, fiam, előbb-utóbb majd sikerül neki. Én is így tanútam mög a legellön.”*

Hatvankét éves korában még fiatalosan, fürgén szaladt tehenei után, és nagy felelősséggel látta el posztját. Négy fia rég kiszállt a családi fészekből, egyikük-másikuk már komoly karriert csinált. Velekorú feleségével kettecskén élt, látszatra boldogan.

A falu szerette őket, mert hasznos és dolgozó ember volt, és sok régi állatgyógyítási mesterséget ismert még az öregektől.

Egyszer csak váratlanul felesége elé állt, és azt mondta: „*El akarok válni tőled!*” Az asszony először nem hitt a fülének. Majd sírva újságolta a szomszédoknak, hogy mit akar az öreg. A hír a faluban órák alatt elterjedt. Mindenki értetlenül állt. Akkoriban fiatalok is alig váltak el, nemhogy azok, akik megették kenyerük javát. Mindenkit a döntés oka érdekelt. Az emberek elkezdtek nyomozni, és a legelő mellett jártukban-keljükben jobban ráfigyeltek az örege. A legelőtől nem messze, a galabárdi szőlőhegyben lakott egy negyven év körüli özvegyasszony. Eleinte senki sem gyanakodott rá. Rendes, szorgos napszámos munkás volt, misére járó, és gyónni is szokott.

Nem sokkal ezután lebukott a pásztor. Egy arra járó ember döbbenetesen látta, hogy a negyvenéves galabárdi asszonnyal csókolózik és hempörög a delectető nagy tölgyfa alatt. A faluban futótűzként terjedt a hír. Mindenki szidta a fiatalasszonyt, hogy összerombolja a családi békét. Az öreget bezzeg alig hibáztatták.

Most már tudták, mi a helyzet. Jöttek a békítők, és megpróbálták lebeszélni döntéséről. Hajthatatlan volt. Még a tisztelendő úr is felkereste a legelőn, útban a kaki templom felé. Hosszan a lelkére beszélt. De nem hallgatott órá sem. Végighallgatta a szép erkölcsi prédikációt, és minduntalan azt hajtogatta, hogy ezt neki még az Isten is meg fogja bocsátani, merthogy annyira szereti azt a másikat.

Nem maradt más hátra, jött a válópörös tárgyalás. Az öreg kiöltözött évente egyszer használt esküvői ruhájába, zsebébe tette legszebb kosztörczacskóját, és bement Kaposvárra a járási bíróságra.

Fiai a legjobb ügyvédet fogadták föl, és a bíróval is beszéltek, hogy próbálják a papát lebeszélni erről a dologról.

Minden érintett megjelent. Az öreg elkülönülve ült, nem ve-
gyült senkivel. A tárgyalás elkezdődött. Az ügyvéd félórás szívet
szaggató beszédet mondott a családról, a szeretetről, a hűség-
ről. Neki nem volt hozzászólóvalója. Ezután már csak a bíró
következett. Feltette a kérdést: „*Az elhangzottak alapján önnek
mi a végső döntése?*” Az öreg méltóságteljesen felállt, eligazította
kostökcacsokójának sallangjait, és azt mondta:

„*Tisztót bíróság! A szüveknek nem lehet parancsúni!*”

Aztán leült, és többet nem bírta szóra senki.